

Flóktur danskur kjarnorkupolitikkur

Hóast danski stjórnarleiðarin alment hevði sagt, at danir ikki vildu síggja kjarnorkuvápn á danskari jørð, so er spurnartekin sett við, hvat dansk jørð var fyri nakað. Ein grein í Jyllands-postinum staðfestir, við støði í tveimum skjólum, sum søgugranskarar hava funnið, at Grønland ikki var at meta sum dansk jørð

SVEINUR TRÓNDARSON

Danski kjarnorkupolitikkurin undir kalda krignum tykist hava verið meira flóktur enn gott var.

Tann eini stjórnarleiðarin segði alment, at kjarnorkuvápn skuldu haldast langt burtur frá danskari jørð, men aftan leiktjóðini var tekstur ein annar.

Nú triati ár seinni vísa skjól, sum hava ligið goymd í Armerika, at danski kjarnorkupolitikkurin ikki umfataði Grønland.

Í hesum skjólum, sum eru avrit av samrøðum millum dansk og amerikansk embættismenn, verður sagt, at tá H. C. Hansen í síni tíð segði, at kjarnorkuvápn ikki skuldu vera á danskari jørð, so trúði teir, at tað merkti, at eingi kjarnorkuvápn skuldu finnast í evropeiska partinum av Danmark!

Samtalan fór fram á eini móttøku í Keypmannahavn í februar 1968, bert trýggjar vikur eftir at eitt amerikanskt B-52 bumbuflogfar var dottið niður í Grønlandi við fyra brintbumbum um-borð.

Tá tað kom fram, at flogfarið hevði kjarnorkuvápn um-borð spurdist ein diplomatisk kreppt burturúr millum Danmark og Amerika. Jens Otto Krag, sum tá var stjórnarleiðari var í øðini, og segði alment, at amerikannenn vóru greiðir yvir, at kjarnorkuvápn ikki skuldu vera á danskum øki. Hvørki í luftini ella á jørðini - og at hetta eisini umfataði grønlendskt lufttrúm.

Hetta var tað, sum ovastarnir í dansku verjuni tosaðu við amerikonsku sendimennin um, og í dag verður hetta met sum eitt grovt brot á alt sum eitur tagnarskylda, og verður næstan sammet við njósnig

H. C. Hansen gav loyvi
Søgan um tað sum fór fram er í stuttum tann, at H. C. Hansen á einum ráðharrafundi í Nato í desember 1957 gjørdi vart við, at danir undir verandi umstøðum ikki vildu hava kjarnorkuvápn á danskari jørð.

Danmark hevði trupulleikar av alment at jatta, at teir vildu hava amerikonsk kjarnorkuvápn á danskari jørð, tí russar vóru alt annað enn fegnir um hetta.

Donsku fjölmiðlarnir finga snevlin av, at okkurt var í væntu á kjarnorkupolitiska økinum og teir viðgjørdu tí málið.

Russar løsu dansk bløð, og russiska stjórnin sendi donum hvast mótmæli og tá nýggj stjórn varð skipað í maj 1957 staðfesti stjórnin, serliga eftir trýsti frá radikala flokkinum at eingi kjarnorkuvápn skuldu vera á danskari jørð, og tað var eisini tað, sum H. C. Hansen segði á Nato fundinum eitt hálvt ár seinni.

Men hóast stjórnarleiðarin hevði sagt orðini, so var hetta ikki øll søgan, tí bæði Ramberg generálur og Thostrop, admiralur søgdu hvør í sínum lagi, at teirra fatan var, at tá H. C. Hansen tosaði um danska jørð, so meinti hann tann evropeiska

partin av Danmark - og har við ikki Grønland, hóast Grønland við grundlógarbroytingini í 1953 var vorðin partur av Danmark í allar mátar.

Krag visti betur

Tað vil so siga, at Danmark í 11 ár hevur havt ein tvíbyttan kjarnorkupolitikk - tann almenna, og tann loyniliga; tann sum ikki var almennur. Tann seinni gjørdist bara almennur tá B52-flogfarið datt niður í Grønlandi.

Sum nevnt, so gav Jens Otto Krag amerikannum ein rættligan umgang við at siga, at teir høvdu for-brotið seg móti donskum kjarnorkupolitikki við at flúgva í donskum lufttrúmi, við kjarnorkuvápn um-borð.

Hetta »álopið« var bara so fjart frá tí, sum danskir embættismenn vistu um danska kjarnorkupolitikkinn, og tað var júst tað, sum teir báðir herovastarnir tosaðu um - hvør í sínum lagi - við umboð frá amerikonsku sendistovuni.

Báðir - Ramberg og Thostrop - søgdu sum í ein munn, at teirra fatan var, at Krag var langt av leið.

Teirra fatan av danska kjarnorkupolitikkinum var, at tá danskir politikarar alment søgdu Danmark, so meintu teir tað evropeiska Danmark.

Tíðin hevur síðani víst, at tað sum hesir báðir herovastarnir søgdu - um enn tað var brot á tagnarskyldu teirra - var í tráð við veru-



Sambært skjólum, sum júst eru vorðin almenn, hava grønlendsku ísbjarnirnar verði umringaðar av amerikonskum kjarnorkuvápnum í seinnu helvt av 50-unum og í 60-unum. Og hetta var gjørt við vælsignilsi frá donskum myndugleikum, sum við tíðini fingi ein fjaldan og ein almennan kjarnorkupolitikk

leikan.

Tað visti seg nevniliga, at Jens Otto Krag visti betur enn hann latst at gera tann dagin í 1968.

Jens Otto Krag visti nevniliga frammanundan, at H. C. Hansen hevði givið amerikannum loyvið til at hava kjarnorkuvápn í Grønlandi.

Dupulttýðningurin

Niðurstøðan í greinini í Jyllands-postinum er, at tað neyvan hevur verið av tilvild, at H. C. Hansen hevur orðað seg, sum hann gjørdi.

Orð hansara um, at stjórnin ikki vildi loyva kjarnorkuvápn í Danmark, og at hon ikki vildi loyva miðberandi kjarnorkuvápn í Danmark og í Grønlandi, góvu í veruleikanum amerikannum loyvið at seta øll onnur slag av kjarnorkuvápnum upp í Grønlandi!

Hetta var júst tað, sum amerikannenn høvdu brúk fyri, og sambært greinini í Jyllands-postinum, var tað eisini júst tað, sum hendi.

Amerikannenn høvdu ikki brúk fyri Grønlandi til miðberandi vápn, men til langtberandi vápn, sum skuldu hotta russar, og tað fingi teir eisini loyvið til staðfesta greinskrivarnir í Jyllands-postinum.

Orð forsætisráðharrans góvu pláss fyri einum dupulttýðningi, og tað var júst tí tey vóru søgd á tann hátt.

Tí er niðurstøðan hjá søgugranskarum eisini tann, at H. C. Hansen gekk ikki í móti donskum kjarnorkupolitikki í 1957. Hann segði bara ikki allan sannleikan fyri hægsta valdinum í Danmark, Fólkatinginum og uttanríkisnevndini.

Svend Aage Christensen, sum her kannarleiðari

hjá donsku uttanríkisnevndini sigur við Jyllands-postin, at tað sum H. C. Hansen segði á Nato-fundinum í 1957 var púra greitt.

Kendi tú tað, sum lá aftanfyrir, so var danski kjarnorkupolitikkurin púra greiður. Í hansara almennu útsøgn var Grønland ikki við, og í tíðini tá H. C. Hansen ráddi fyri borgum var eingin munur á almenna og loyniliga kjarnorkupolitikkinum. Men við tíðini vóru stjórnarlimir tvungnir at út-talað seg á ein síkan hátt, at danski kjarnorkupolitikkurin gjørdist heldur enn ikki gruggutur, sigur Svend Aage Christensen.

Tað var ikki fyrr enn B52 flogfarið var dottið niður, at danir staðfestu, at danski kjarnorkupolitikkurin eisini umfataði Grønland.

Einastandandi arbeiðshugur



Tað var ótrúliga gleðiligt at síggja tann stóra viljan at gera ókeypis arbeiði tá á stóð, sigur Poul Michelsen, um alt tað arbeiði, sum privatfólk hava gjørt á Tórsvølli

– Eg trúði alla tíðina uppá, at nóg fólk fóru at hjálpa til, og tað visti seg eisini at gerast so, sigur Poul Michelsen, sum sigur, at tað er ikki bara á bygd, at slíkt er møguligt

SVEINUR TRÓNDARSON

Tá farið var undir arbeiði við Tórsvølli varð sagt, at eitt fór Tórsvøllur at vanta sammet við vøllin á Svangaskarði tá hann var í gerð, og tað var tann ókeypis arbeiðsmegin, sum toftamenn í fyrri at vøllurin gjørdist veruleiki á sinni.

Sagt varð, at mótvægis á bygd er ikki vanligt í Havn, at maður fer av húsi at rætta eina hjálpanði hond ókeypis.

Men tíðin hevur víst, at veruleikin er ein heilt annar. Eitt ótal av fólkum fór trúliga oman á Tórsvøll, at arbeiða hvørt eitt einasta kvøld, og enn tá uttan at fáa

eitt oyra fyri tað.

Vit hava spurt formannin í Grunninum Tórsvølli um hvussu tað kennist at so nóg fólk hava hjálpt til.

– Eg hevði alla tíðina væntað, at tað fór at vera so, sigur Poul Michelsen.

– Felagslívið í Havn var soleiðis fyrr, og vit hava við hesum víst, at tað er soleiðis enn, at tá tørvur er á tí, so eru fólk altíð fús at rætta eina hjálpanði hond. Hygg at fótbóltsfeløgnum, hondbóltsfeløgnum og badmintonfeløgnum, tey høvdu ikki verið tað tey eru uttan alt tað ókeypis arbeiði, sum fólk gera uttan at fáa løn, sigur Poul Michelsen.

Hann leggur afturat, at tað

var ikki bara fólk, sum hevði tilknýtið til fótbóltsfeløgini, sum hjálpti.

– Har kom alt, sum hevði áhuga fyri vøllinum, og tað hevur verið ein ótrúliga stór gleði fyri okkum í grunninum at síggja at so stórus áhugi var fyri vøllinum.

Poul Michelsen er eisini nøgdur við uppmøtingina til fyrsta dystin.

– Har vóru um 4.000 fólk, og tað høvdu óivað verið fleiri um veðrið var betri tann dagin. Men vit mugu eisini hava í huga, at talan var um ein »fritíðardyst«, og tí er avmarkað hvussu stórus áhugi er uttan fyri Havnina.